

Kohtuasi C-336/21**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

27. mai 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Landesgericht Korneuburg (liidumaa kohus Korneuburgis, Austria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. mai 2021

Apellant:

L

Vastustajad apellatsioonimenetluses:

F

BW

SW

[...]

Landesgericht Korneuburg

[...]

Landesgericht Korneuburg (liidumaa kohus Korneuburgis) tegi apellatsioonikohtuna [...] liidetud kohtuasjades, mille pooled on hagejad [1] F***** GmbH (kohtuasi 21 C 51/20p), [2] B***** W***** (kohtuasi 21 C 71/20d) ja [3] S***** W***** (kohtuasi 21 C 72/20a) [...] [...] *versus* kostja L***** GmbH, [...] [...], lahendades kostja apellatsioonkaebust Bezirksgericht Schwechat'i (Schwechati esimese astme kohus) 29. aprilli 2020. aasta otsuse peale kohtuasjas 21 C 51/20p-11 [...], järgmise

kohtumääruse:

[I] Euroopa Kohtule esitatakse **ELTL artikli 267** alusel järgmised **eelotsuse küsimused**:

[1] Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele [lk 2] lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (edaspidi „määrus nr 261/2004“), artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et lennuettevõtja ei ole kohustatud maksma hüvitist vastavalt määruse nr 261/2004 artiklile 7, kui ta jõuab reisijate lõppsihtkohta 7 tunni ja 41 minuti pikkuse hilinemisega, sest üle-eelmise lennu ajal oli lennukit vigastanud pikselöök; pärast maandumist lennuettevõtjale hooldusteenust osutavast ettevõttest kutsutud tehnik tuvastas ainult väiksemad kahjustused, mis ei mõjutanud lennuki toimimist (*some minor findings*); eelmine lend toimus; enne eelmise lennu toimumist korraldatud lennueelse kontrolli (*pre-flight-check*) käigus selgus siiski, et lennuki kasutamist ei saa esialgu jätkata, mistõttu kasutas lennuettevõtja algselt ette nähtud ja vigastatud lennuki asemel asenduslennukit, mille väljalend hilines 7 tundi ja 40 minutit?

[2] Kas määruse nr 261/2004 artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et lennuettevõtja poolt võetavate vajalike meetmete hulka kuulub reisijate ümberbroneerimine teisele lennule, millega oleksid reisijad jõudnud oma lõppsihtkohta väiksema hilinemisega, kuigi lennuettevõtja teostas lennu kasutuskõlbmatu lennuki asemel asenduslennukiga, millega jõudsid reisijad lõppsihtkohta pikaajalisema hilinemisega?

[II] [...] [menetluse peatamine] [lk 3]

Põhjendused

P***** S*****-1, hagejal 2 ja hagejal 3 oli kinnitatud broneering kostja teostatud 21. oktoobri 2019. aasta lennule OE 100 marsruudil Viin (VIE) – Palma de Mallorca (PMI) väljumisajaga kell 11.30 ja saabumisajaga kell 13.55.

Kostja lend hilines ja väljus tegelikult kell 19.10 ning saabus sihtkohta tegelikult kell 21.36. Kavandatud lend oli suurringjoone meetodil lühem kui 1500 km. P***** S***** loovutas sellest vahejuhtumist tingitud nõuded kostja vastu hagejale 1, kes võttis loovutuse vastu.

Kostja väidete kohaselt kasutati selle lennu jaoks algselt ette nähtud lennukit 21. oktoobril 2019 järgmiste lendude jaoks:

[1] OE 1318 Viin (VIE) – Bergamo (BGY, Itaalia), väljumisaeg kell 7.30, saabumisaeg kell 9.00. Lend toimus õigel ajal.

[2] OE 1319 Bergamo (BGY) – Viin (VIE), väljumisaeg kell 9.25, saabumisaeg kell 10.55. Lend hilines väljumisel 2 tundi ja 15 minutit ning saabumisel 2 tundi ja 40 minutit.

Lennukit oleks kasutatud veel järgmisteks lendudeks:

[3] käesoleva asja esemeks olev lend OE 100 marsruudil Viin (VIE) – Palma de Mallorca (PMI), väljumisaeg kell 11.30, saabumisaeg kell 13.55. Lend, mis teostati asenduslennukiga, hilines väljumisel 7 tundi ja 40 minutit ning saabumisel 7 tundi ja 41 minutit.

[4] OE 105, mis oli vaidlusalune lend eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olnud kohtuasjas 22 R 258/20a ehk Euroopa Kohtu kohtuasjas C-672/20. Kõnealune [lk 4] lend teostati sama asenduslennukiga, lend hilines väljumisel 8 tundi ja 26 minutit ning saabumisel 8 tundi ja 19 minutit.

Eraldi esitatud hagiavaldustega nõudsid **hagejad** igauks kostjalt 250 euro suurust hüvitist [...] ja väitsid, et erakorralised asjaolud puudusid. Nad ei nõustunud väitega, et hilineamise põhjus oli pikselöök. Asjaolu ei saa arvesse võtta, kui see toimus juba enne vahetult eelmist lendu. Kostja ei võtnud ka kõiki vajalikke meetmeid hilineamise vältimiseks. Ta oleks pidanud korraldama reisijatele õigeaegse asenduslennu tegevusvalmi meeskonnaga. Kostja peab esitama põhjendused, miks ei saanud reisijaid ümber broneerida mõnele muule lennule.

Kostja ei esitanud vastuväiteid seoses viivitusintressi arvutamise algusega, ent vaidles hagile vastu muus osas, sealhulgas nii nõude aluse kui ka suuruse osas; kostja palus jätta hagi rahuldamata ning väitis, et lennuk sai eelmisel edasi-tagasilennul pikselöögi tõttu kahjustada. Vaidlusaluse lennu eel tehtud lennueelse kontrolli (*pre-flight-check*) käigus selgus, et eelnenud lennul kahjustused ilmselt süvenesid ja/või ajutise parandustööna tehtu halvenes, ning piloot nõudis lennuki parandamist ja uut ülevaatuset. Järelkontroll algas kell 15.05. Polnud võimalik ette näha, kui kaua ülevaatus kestab. Kell 15.07 leiti asenduslennuk, see maandus Viinis kell 18.15. Asenduslennukit kasutades lend toimus, kuigi hilineamisega. [lk 5]

Vaidlustatud otsusega rahuldas esimese astme kohus hagi. Hilineamise põhjust Bezirksgericht Schwechat (Schwechati esimese astme kohus) ei tuvastanud. Kohus lähtus selgelt asjaolust, et pikselöök kujutab endast erakorralist asjaolu määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses, ning käsitles mõningaid kostja poolt võetavaid vajalikke meetmeid. Esitatud asjaolude põhjal (kokkuvõttena) järeldas ta, et kostja ei olnud piisavalt tõendanud, et ta on võtnud hilineamise vältimiseks kõik vajalikud meetmed. Üks vajalik meede oleks olnud reisijate ümberbroneerimine mõnele muule lennule Viinist Palma de Mallorcasse või asenduslennuki leidmine enda lennukite või tellimuslende tegevate lennukite hulgast, mis oleks võimaldanud teostada lendu plaanipäraselt või vähemasti väiksema kui kolmetunnise hilineamisega. Kohus viitas asjaolule, et kostja pidi juba alates kella 9.00 paiku toimunud pikselöögist arvestama sellega, et edaspidised lennud võivad märkimisväärselt hilineda, isegi kui ülevaatus käigus olulisi vigastusi ei avastata.

[...] [taotlused] [lk 6]

Landesgericht Korneuburg (liidumaa kohus Korneuburgis) kui **apellatsioonikohus** peab hagejate nõuded lahendama teise astme kohtuna, mis on selles asjas ühtlasi viimane kohtuaste.

Kostja 21. oktoobri 2019. aasta edasi-tagasilendu käsitletakse mitmes apellatsioonikohtus pooleli olevas menetluses, milles paljud reisijad on esitanud nõude sama kostja vastu, sealhulgas puudutab see kohtuasja 22 R 258/20a. Viidatud kohtuasjas otsustas apellatsioonikohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule määruse resolutsioonis märgitud eelotsuse küsimused (lisaks ka küsimuse määruse nr 261/2004 kohaldamisala kohta, mis ei oma käesolevas asjas tähtsust). Kõnesolev menetlus on praeguseks lõppenud apellatsioonkaebusest loobumise tõttu. Euroopa Kohtus kohtuasjana C-672/20 menetletud eelotsusetaotlus võeti 28. aprillil 2021 tagasi. Küsimused on seetõttu (peaaegu) identsed viidatud eelotsusetaotluse teise ja kolmanda küsimusega.

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

Kostja tugines erakorralise asjaolu esinemisele kui (pikaajalise) hilinemise põhjusele määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses ning märkis, et üle-eelmine lend sai pikselöögist pihta. See tõi endaga kaasa vajaduse algselt ettenähtud lennuk üle vaadata ja – pärast eelmise lennu teostamist – vajaduse seda parandada. Sellele asjaolule vaidlesid hagejad esimese astme kohtus toimunud menetluses sõnaselgelt vastu, esimese astme kohus selles küsimuses aga seisukohale ei asunud.

Küsimuse, kas pikselöök on põhimõtteliselt sobiv erakorralise asjaolu põhistamiseks, peab apellatsioonikohus – olenemata selles punktis tuvastamata asjaoludest – [lk 7] konkreetse juhtumi lahendamiseks välja selgitama juba seepärast, et küsimusele eitava vastuse andmise korral saab ta jätta vaidlustatud kohtuotsuse muutmata ja apellatsioonkaebuse rahuldamata, ilma et ta peaks saatma kohtuasja esimese astme kohtule uueks läbivaatamiseks ja panema sellele kohtule täiendavate asjaolude tuvastamise kohustuse.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub oma väljakujunenud praktikas eeldusest, et pikselöök on erakorraline asjaolu määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses (Landesgericht Korneuburgi (liidumaa kohus Korneuburgis) 24. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas 21 R 222/19y, viimati 21. juuli 2020. aasta otsus kohtuasjas 22 R 209/20i). Austria muud kohtud on lahendanud sama küsimuse siiski teisiti (vt näiteks Bezirksgericht für Handelssachen Wien'i (Viini esimese astme kaubanduskohus) 31. märtsi 2017. aasta 11 C 227/16m, [avaldamisviide] RRa 2018, 289).

Apellatsioonikohus kaalub (jätkuvalt) kõrvalekaldumist oma väljakujunenud kohtupraktikast, tuginedes järgmisele. Tsiviillennunduses transporditakse reisijaid juba ammu aerodünaamilist tõstejõudu kasutades; lühidalt öeldes kasutab see õhu liikumist ümber kandepindade. Selle põhjal võiks järeldada, et atmosfääri seisund

on õhusõidu tavapärane osa. Atmosfääri ebastabiilsed olukorrad – ja seega ka pikselöögid – võiksid seega kuuluda lennuettevõtja mõjusfääri; sellega seotud lennuki vigastamine oleks oma olemuselt või päritolult omane lennuettevõtja tavapärasele tegevusele, erinedes kokkupõrkest linnuga (vt Euroopa Kohtu 4. mai 2017. aasta otsus Pešková ja Peška, C-315/15, punkt 24).

Seoses sellega, et teatavatel asjaoludel on vajalikud loodusteaduslikud tõendid, mille kogumise peaks apellatsioonikohus pärast vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist tegema ülesandeks esimese astme kohtule, on vaja, et Euroopa Kohus selgitaks, kas pikselöök [lk 8] võib põhimõtteliselt kaasa tuua erakorralise asjaolu määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses.

Teine küsimus

Kostja vaidleb apellatsioonkaebuses vastu esimese astme kohtu õiguskäsitusele, mille kohaselt ei esitanud ta selgitusi hageja broneeringu võimaliku muutmise kohta. Esimese astme kohtu argumentidele vastates märgib apellant, et ta põhjendas võetud vajalikku meetet piisavalt: et hoida lennu OE 105 hilinemist teatavates piirides, vahetas ta algse lennuki välja ja võttis kasutusele asenduslennuki enda lennukite hulgast. Seega teostas ta lennu, olgugi et hilinenult. Hilinemise puhul ei ole ümberbroneerimine teisele lennule juba loogiliselt võttes majanduslikult kohane meede, sest selle tulemusena teostatakse hilinenud lend tühjalt, kuna kõik reisijad, keda oleks tulnud selle lennuga vedada, oleksid eelnevalt juba teistele lendudele ümber broneeritud.

Hagejad – nagu ka esimese astme kohus – vaidlevad sellele seisukohale vastu, tuginedes Euroopa Kohtu õiguskäsitusele 11. juuni 2020. aasta kohtuotsuses Transportes Aéreos Portugueses (C-74/19), mille kohaselt peab lennuettevõtja rakendama kõiki enda käsutuses olevaid vahendeid, et tagada reisijate teekonna muutmise mõistlikult, rahuldavatel tingimustel ja esimesel võimalusel nii lennu tühistamise kui ka hilinemise korral; selle hulka kuulub ka see, et otsitakse teisi otse- või vahemaandumisega lende, mida võivad teostada teised lennuettevõtjad, kes kuuluvad samasse lennundusallianssi või mitte, ja mis saavad varem kui asjaomase lennuettevõtja järgmine lend (kohtuotsus Transportes [lk 9] Aéreos Portugueses, punkt 59). [...] [märkused riigisisese menetluse kohta]

Apellant aga ei käsitle kohtuotsust Transportes Aéreos Portugueses üksikasjalikumalt ja on ilmselt seisukohal, et hilinenud lennu korraldamisel asenduslennukiga on võetud kõik vajalikud meetmed.

Käesoleva kohtuasja asjaolud erinevad oluliselt neist, mille alusel esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus kohtuasjas C-74/19. Viidatud asjas ei jõudnud reisija hilinemise tõttu jätkulennule ning saabus seetõttu lõppsihtkohta pikaajalise hilinemisega; järelikult oli igal juhul vaja teha jätkulennult, millelt maha jääd, ümberbroneering teisele lennule. Euroopa Kohus selgitas liidu õiguse nõudeid sellisele ümberbroneerimisele.

Käesoleval juhul oli kostjal võimalik teostada reisijate broneeritud lend – olgugi et pikaajalise hilinemisega –, millest tulenevalt ei olnud ümberbroneerimine teisele lennule vajalik. Praegu pole veel selge, kas konkreetsel marsruudil oleks olnud veel mõni võimalus jõuda lõppsihtkohta pikaajalise hilinemisega, kuid siiski tunduvalt varem kui kostja hilinunud lennuga (erinevalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses [...] ja Euroopa Kohtu menetluses C-672/20 aluseks olnud olukorrast) ning [Ik 10] esimese astme kohus peaks seda veel kontrollima, kui ümberbroneerimine teisele lennule omab tähtsust.

Apellatsioonikohtus on (endiselt) seisukohal, et kõnesolev ümberbroneerimine teisele lennule oleks olnud majanduslikult ja korralduslikult jõukohane. Apellatsioonikohtu hinnangul on see argument kaalukas siiski ainult üksikreisija puhul. Kõikide reisijate ümberbroneerimine ühele (või mitmele) varasemale ja varem lõppsihtkohta saabuvale lennule ei pruugi kokkuvõttes enam olla majanduslikult vastuvõetav. Selles osas erinevad käesoleva juhtumi asjaolud kohtuotsuse Transportes Aéreos Portugueses asjaoludest, kuivõrd viidatud otsus käsitles ühe reisija ümberbroneerimist konkreetselt jätkulennule, mitte hilinunud asenduslendu ootama pidanud kõikide reisijate ümberbroneerimist. Seega ei ole Euroopa Kohus käesoleval juhul apellatsioonikohtus lahendamist vajavat küsimust ka kohtuotsuses Transportes Aéreos Portugueses ammendavalt selgitanud.

Vastused mõlemale küsimusele on apellatsioonikohtule vajalikud apellatsioonkaebuse lahendamiseks. Juhul kui pikselöök ei kujuta endast erakorralist asjaolu, tuleb vaidlustatud otsus jätta igal juhul muutmata, aga kui pikselöök on erakorraline asjaolu, siis peab esimese astme kohus kontrollima, kas see pikselöök oli pikaajalise hilinemise põhjus (esimene küsimus). Olenevalt sellest, kas lennutevõtja on suutnud piisavalt tõendada, et lendu asenduslennuki abil hilinemisega teostades on ta võtnud kõik vajalikud meetmed, tuleb vaidlustatud otsus muutmata jätta või tühistada (teine küsimus). [Ik 11]

[II] [...] [menetluse peatamine]

Landesgericht Korneuburg (liidumaa kohus Korneuburgis), 22. kolleegium

Korneuburg, 4. mail 2020

[...]